Број 191 У Новом Саду, у недељу 31 августа 1908. Година

„Застава“ излази сваки дан данкута, а недељом сваком и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући г. Милетића штампарија у главној ул. бр. 25

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

Тежак болник — оздравио.

Догодио се сасвим обичан случај Један тежак болник — оздравио је. Ипак се због тог обичног случаја узбунила цела Европа

Знате како је, кад се тешко разболе богаташ, који нема од срца порода Дални сродници скупљају се око њега и жале га Он их до душе не воле, али шта ће кад су они његови наследници. Не волу они ни њега, али се пред светом претварају, као да им пуца срце од жалости

Ако болест подуже траје онда се будући богати наследници, позаваде између себе још за живота болесникова. Унапред се погађају шта ће коме припасти, како ће да поделе. У једном се само слажу да сироте наследнике — истисну. Ту бива свачега, често на очигледа болесника.

Често се догађа, да неки „благонадежни наследници“ заљубљиво погледају на жену болесникову, будућу удовицу, те би сваки да она припадне њему.

Знам случај, да се један наследник тврдо надао, да ће болесник умрети, па му је још за живота његова задобио капут и чакшире и почео да их носи А кад се болесник дигао, тражи капут и чакшире, а нема. Онај му каже: — Па ти си пристао, ја сам те питао! — А онај одговара: — Ја сам онда био болестан и у бунилу, ја се тога не сећам!

Кад се изненада подигне такав тежак болесник, коме су сви доктори отказали живот, онда благонадежни наследници изјављују, како им је бог зна како мило што је њихов драги рођак оздравио и већ не знају бајаги шта ће од радости, а како им је на души не питајте.

* * *

Све се ово догодило недавно у Европи. Тешки европски болесник била је Турска. Њој су већ давно и давно све европске дипломате отказале живот. Европске велесиле очекујући смрт тог опасног болесника, изјавиле су, да жале Турску од срца, али су уједно меркали шта ће коме припасти, па се због тога врло попреко погледали Дивно је чудо, што се до сад око тога нису макар десет пута побили.

Па како су само велесиле заљубљено погледале на Цариград ту будућу удовицу тешког болесника. Сваком је запело око за њу и сваки је радио на томе да се још за живота Турске угњезди код лепе удовице, т. ј. будуће

Занимљиво је, да је један будући наследник, Аустро Угарска, још за живота болесникова умела да „привремено“ присвоји управу Босне и Херцеговине. И носила је тај „капут и чакшире“, али похабано и није хтела да их оправља.

Сад се одједном подигао тежак болесник, Турска, и устаде из постеље. Види се и дипломате се у томе кад-год преваре исто као и лечници.

И шта сад?! Велесиле изјављују, како им је бог зна како мило, што се Турска предигла. Да могу искочиле би од радости из коже и није им ни на ум пало да наслеђују. Нека је само Турска жива и здрава, па нека ужива... Имају они доста не треба њима ништа.

Ал да мал не заборавих оно са болесниковим капутом и чакширама. Т. ј. оно слично са там. Мислим Босну и Херцеговину. Кад је болесник устао, почео је да се окреће за Босном и Херцеговином. — То сад носи Аустро Угарска — кажу му. Носи привремено! — Ја ништа о томе не знам, проговара Турска, ја сам онда била болесна и у бунилу.

Баш зато што си била болесна, аустро угарска дипломација узела је те покрајине, да их доведе у ред и покрпи.

— Али ето није! муца некадањи тежак болесник, који је оздравио. Дајте их мени, ја ћу то довести у ред.

И сад је трка међу министрима Аустрије и Угарске Министар Буриан обилазио је недавно Босну и Херцеговину, да сад после 30 година види шта тамо фали. Сад ће поново тамо и тек кад се врати удесиће се: како да се уреде оне две покрајине, каква самоуправа да им се даде..

Доиста има свачега, кад тежак болесник изненада оздрави.

Прилике у Шајкашкој.

Шајкашка, 29. августа.

Пре неколико дана изнели смо несносне прилике у Шајкашкој. Верно смо оцртали гоњења наше браће од стране окружне жандармерије, показали смо како ни криви ни дужни горе пате, већма се злостављају но робови тамо где год на Истоку. Упозорили смо на све то позване и за време на их опоменули, да свему томе стану на пут, да се не би можда баш тиме створило зло тамо, где га нема. По нама донели су тада и неки бачки мађарски листови о страдању недужних Шајкаша. У исто доба пала је и изјава бачког поджупана, како се и он уверио, да су Шајкаши мирни и да је наредио, да се из Шајкашке повуче изаслана жандармерија.

После те изјаве поджупанове надали смо се, да ће нам се непотребна, сувишна жандармерија скинути с врата или да ће бар престати злостављање. Ну та нам је нада остала само на том. Није се десило ни једно ни друго.

Познато је, да је војска и жандармерија исаслана на жељу и захтев неколицине, које су прилике у Шајкашкој властима износили у лажној боји Ти су се тужили, да добијају писма без потписа, у којима им се прети. Међутим ти и сами признају, да су та писма добијали много раније, но што је у Шајкашкој заведено ово, могли би смо рећи, опсадно стање. И за то читаво време ниједна се од претња није испунила Ми сумњамо у та писма, а јамачно ни власти немају у рукама ни једно таково писмо. Ко познаје наш народ у Шајкашкој, тај зна да се наш народ не уме и не служи таким средствима. Једини зао дух међу Шајкашима био је познати шпекулант Ђока Шикопарија. Он је способан за све. Власти га такође добро познају и место да су за времена стали на пут његовом завађању народа, оне су га трпеле, па у некојим случајевима, кад су га требале, чак и тражиле његово пријатељство, његову потпору.

Ну да онаких писама све и има, позвани су се могли уверити, да озбиљне опасности по мир и поредак нема. Ну реци мо, да су се ипак бојали немира, те изаслали војску и појачали жандармерију, зар је ова последња смела онако злостављати миран и недужан народ? И зар ће ти преступи, те злоупотребе власти остати некажњене? Зар је наш народ у Шајкашкој стављен изван граница закона? Зар за њега нема законе заштите и судова?

Тражимо, не само, да се учини крај изгредима обесне жандармерије, него да се и пронађу кривци и по заслузи им казне То захтева у народу пољуљана вера према праведљивости власти; то захтева правда..

У овим нашим тешким приликама јако нас је обрадовавао глас, да ће прваци српске народне радикалне странке сазвати нас на договор, да једном споразумно расчистимо наше ритско питање. С нестрпљењем очекујемо позив на тај договор и спремни смо, да сви дођемо. Уверени смо, да ће само на тај начин моћи постати споразум међу нама и да ћемо само тако наћи начина, да успешно решимо ово наше животно, а тако заплетено питање.

Шајкаш.

Познаје се тица по перју.

Карловци, 29. августа.

У јучерашњем броју „Србобрана“ изишао је један допис од једног ратара из Мајура, (!) а наперен против нашег градског начеоника Д. Милића. Изненадио нас је тај допис. Откуда Мајурска Шокца, та наша „брача“ пишу у „Србобран?“ Та зна се да су то највећи Србождери! Сигурно осећају и они, да „Србобран“ није више Србобран, па им се мили тај лист, као што им се милило, ма да су Франковци, да при последњем избору гласају сви листом за Подринског, као веле, па он и онако није Рац, него Хрват, грчкоисточњак. Еле тај мајурски дописник из чисте љубави а у својој превеликој бризи за напредак српских ратара грди Милића да је неуредан у служби, да га ратари не могу да да нађу у канцеларији, те дангубе, а он седи у кавани. И најпосле изби оно што је главно: да је то све за то, што је Милић радикал И то је једно перо одало тицу — самосталну жукавицу, која се скрила за мајурског брата, ратара Хрвата. Насмејали смо се карловчани том допису, познајући Милића као човека поштена, вредна и врло савесна а вољна, да сваком помогне чак и у неслужбено време, а особито ратару. Навикнути смо да самосталци исплазе језик и да се бекеље на сваког, ко није у њихову колу, па се на то сад већ нико и не обзире. Не би се ни ми обазрели на тај допис (потекао сигурно из кухиње Лазе Обреновића), да ту није неки други план по среди. Приближује се наиме обнови градског заступства као и избор начеоника, те би самосталци да у друштву са Хрватима Франковцима протуре за градског начеоника Ј. Симеоновића Чокића, оца „најдаровитијег и на духовитијег“ Србина Дра С. Симеоновића Чокића, који је за сад благајник код Народних Фондови и управитељ „Карловачке Задруге“. Он би у том случају ако би био изабран од Фондова искао пензију. Мисле да би он био повољан кандидат, у коме би се могли сложити сви самосталци и клерикали и различија са Франковцима Србождерима, те победити радикале. Ако то не би упалило, онда би попустили Хрватима, па бирали макар и Србождера Ј Жагера, само да обore Милића. Па да би задобили ратаре за себе, почињу ето сад акцију и грде Милића, како је несавестан и како ратари због њега морају да дангубе. Али им та сплетка неће упалити Карловчани се сви још добро сећају, ко је тај Јован Чокић, да је то био перјаница и први сарадник злогласног некадањег „Српског Народа“ оног Јоте Грујића, што се бацао блатом на све оно, што је Србину најмиље, а што је оштетио народне фондове са 160 хиљада круна. То је тај исти Јован Чокић, који се клањао до сад свакоме ко је био на власти, па би се клањао и Мула Хусеину да га метну за патријарха, те би њему за љубав носио фес и бријао главу. Исто тако знаду Карловчани добро ко је и какав је и Ј. Жагер, знају његову прошлост и његову љубав према Српству, те неће дати да средиште срп-

ске патријаршије, град Карловце овакав човек репрезентира. Оволико браћи самосталцима за сад, а у своје време више о том. А брату из Мајура том забринутом борцу за напредак српских ратара у Карловцима, остављамо и даље да ле́же своја јаја у „Србобран“у-; тако је и природно: кукавица у кукави чије гњездо!

Хајка на Србе.

Из Бањалуке јављају, да су тамо затворили 13-огодишњега шегрта Петра Билбију. Оптужен је због велеиздаје и увреде величанства. Пријавио га је један Немац.

У Скраднику је затворен учитељ Петар Петровић због „велеиздаје“, јер су код њега нашли српске захтеве и слику краља Петра.

Уставна борба у Турској

Како листови јављају, Младотурци су решили да одмах при састанку турског сабора, траже, да се укине сенат. Не постигнули то, онда ће тражити, да бар сенаторе бира народ а не да их именује султан. И у корист тога предлога повешће најодлучнију борбу.

Хрвати и самосталци.

У „Хрватском Праву“ објавио је Јозеф Франк један чланак, у ком износи неке замерке хрватско-српској коалицији. Прва му је замерка, што коалиција исповеда (?), да у Хрватској и Славонији уз хрватски народ живи „још и један други народ, српски народ“. Орган странке права „Хрватска“ одговара на ту замерку познатом формулом о јединству. То је за њу „франковска измишљотина“. „Нема у коалицији ниједне странке, која то тврди. У коалицији су све странке сложне у томе, да смо ми Хрвати и Срби један народ. То исповиједамо ми праваши и српски самосталци. То је истакнуто тисућу пута. Јединство народа једног и другог имена је темељ наше солидарности, наше сложне политике. Напротив оно, што др Франк инпутира коалицији, то је мишљење његове браће у Векерлу, српских радикала“.

За тим замера Франк коалицији, што тобоже „зазире посве од начела и циљева хрватскога народнога програма од г. 1894.“ На то одговара „Хрватска“:

„И ово друго је напросто лаж. Нема странке у коалицији „која зазире“ од програма год 1894. Све су странке сложне у схваћању, да је тај програм заједнички циљ цијелога народа, да за тим циљем морају тежити све странке. Нико не зазире од правашкога програма. Дачаче многи чланови коалиције хоће да буду и радикалнији, те посижу за програмом од г 1861. Свакако је циљ свију слобода и државна самосталност краљевине Хрватске. За то се боримо ми праваши као и самосталци. То је мисао водилица наше борбе.“

Доносимо ово без коментара

Енглези о Босни и Херцеговини.

Листови доносе утиске једног Енглеза, који је пропутовао целу Босну. Власти су му у свему излазиле на сусрет и трудиле се да се овај на том свом путовању кроз Босну и Херцеговину што угодније осећа. Утисци, које је тај Енглез стекао на том свом путу, ово су: Шпијуни су прекрилили целу земљу; ни један Србин ни Муслиман није уверен, да неће сваког тренутка бити оптужен и ухапшен. Жандармерија господари над животом и смрти сваког урођеника тих покрајина. Од сто и четир листа, који су забрањени за Босну и Херцеговину, највише их је српских; и руски су листови забрањени. Не сме се чак читати ни „Тумачење јеванђеља“ од митрополита Фирмилијана и т. д. По себи се разуме, да ће се земаљске власти у Босни и Херцеговини, као и оне у Бечу, позивати, да те утиске по себе тако неугодне опровргну. Само у њихово побијање неће нико веровати.

Толстојева прослава.

Сва вика руских клерикалаца и реакционараца није могла угушити глас народа, да не ода пошту највећем сину своме о дану његове осамдесетогодишњице. Црквене и политичке власти испословале су толико, да је било забрањено славити Толстоја само у колико он проповеда начела која се косе са учењем православне цркве и која стоје у опреци са државом, док је међу тим било слободно славити Толстоја као књижевника. Толстој је поздрављен из целе Русије и из најудаљенијих крајева Сибирије. Поздравила га је петроградска академија наука, поздравили су га универзитети и штампа. И поред све забране, штампа ипак није пропустила прилику и обележила је и политички значај Толстоја за Русију. Изгледа, да власти неће ништа предузимати против тога. По многим варошима одржала су појединa друштва у приватним домовима седнице и закључила, да приступе оснивању разних корисних установа у спомен великога писца. Кнез Павле Долгоруков, у друштву са неколико најугледнијих чланова руске интелигенције објавио је проглас на народ, позивајући га, да устане против живе ране на руском државном телу, против смртне казне. Статистика на смрт осуђених у Русији управо је ужасна. За последње две године порастао је број на смрт осуђених за 400 процената. То вређа морално осећање људи, и ако се тако буде радило и даље, неће се постићи жељени успех, да се наиме застраши свет, већ ће се тим силним убиствима умртвити и сам морални осећај. То води сигурној пропасти Русије. То је навело Толстоја на онај поклич: „Не може се и даље ћутати!“ Позива руску јавност, да се о том изјасни, да изнесе своју жељу за укидањем те казне, против које су устали и први стручњаци. Тај ће се предлог идућега састанка изнети и пред државну думу. — Власти су спречиле сваку велику манифестацију, као на пр. вешање застава по кућама. — Чује се, да је синод издао ону забрану против прославе без споразума са врховним прокуратором Извољским. Овај беше на страни и тек је из новина дознао за ту забрану. Извољски се не слаже с том забраном и чује се да хоће ради тога да поднесе оставку.

Кретање ратарских радника у Буковини.

Из Черновице јављају да се међу ратарским сталежом Бук вине опажа неко врење и неки покрет. Ратари су држали тајан збор на коме су како се вели, закључили да крену народ против власника земље. Боје се да не буде овај покрет сличан оном прошло годишњем у Румунији. Још се тврди, како том покрету не предлежи никакви политички узроци, већ чисто социјални друштвени. Рђава овогодишња жетва и ужасна поплава створили су ужасну беду, да народу прети опасност од глади. За чудо да се у овом извештају не спомиње ни једном речи, шта је од стране власти и позваних учињено, да се овој народној невољи помогне. Или га зар треба пустити да морен глађу учини што, па онда да му се полицијски суди.

Пловидба ваздухом

Можемо слободно рећи, да је решена загонетка лећења у ваздуху. Решио је Орвих Врајт, који ових дана прави покушаје на своме пловцу у Уашинктну (Сједињене Државе Северне Америке). Док се у Паризу Делагранж, Фарман и Вилбур Врајт, брат Орвилов, могу једва 20 минута да се држе у ваздуху. Орвил Врајт је то време утростручио. Пре неки дан држао се у ваздуху 57 минута 31 секунд, затим идућег дана већ 1 сат, 3 минута 13 секунада. За то је време прешао пут од 63 километра. Најзад трећег дана чини још већи успех: држи се у ваздуху 1 сат 5 минута 42 секунда. Уз то је Орвил Врајт још неке веома значајне успехе постигао. Пре свега освојио је висину. Првога дана попео се у висину од 45 метера а затим је достигао 60 и на послетку 75 метара. Добитак је у том што се сад помоћу аероплана може пловити преко свих обичних зграда. Друго, Орвил Врајт је при једном лету понео са собом на свом аероплану још једнога човека. Уз то тврде, да Орвил Врајт потпуно сигурно рукује својим пловцем. Навија га и десно и лево и силази потпуно сигурно. После свега овога можемо бити приправни на нова изненађења, нове тековине, која ће можда пре него икоје друге, изменити не с мо слику у нашем промету, већ и у целом друштвеном уређењу.

„Цетињски Вјесник“ и Настић.

И сам „Цетињски Вјесник“, који иначе тако покорно служи цетињској камарили, нашао је за потребно, да се отресе Настића. У једном од својих последњих бр јева брани се, како су га „осумњичили“, да је имао веза са Настићем. Дакле и он се стиди Настића. Само се камарила не стиди.

Аутомобили у српској војсци.

Београдска „Политика“ јавља, како је војно министарство Србије прибавило два аутомобила, које ће употребити за војне сврхе. На јесењим овогодишњим маневрима осведочи ће се, колико вреде аутомобили за српску војску.

Дете са две главе.

Лондонски листови добијају глас из Њуорлиенса (Сједињене Државе Северне Америке), да се онде пре десетак дана родило једно дете са две потпуно развијене главе. Једна је нешто мања, тешка је по киле и гледа натраг. Обадве су главе обрасле црном косом. Лечници мисле, да дете не може живети са две главе, те ће операцијом отстранити једну.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 12. септембра 1908. год.

(Брзојавни извештај.)

Готова роба.

Раж прве каквоће 18 к. 90 п. до 19 к. 05 п.

Раж средње каквоће 18 к. 35 п. до 18 к. 80 п.

Јечам за храну 15 к. 75 п. до 15 к. 90 пот.

Јечам за кување пива 15 к. 40 п. до 15 к. 65 п.

Зоб прве каквоће 16 к. 60 п. до 16 к. 80 п.

Зоб средње каквоће 16 к. 20 п. до 16 к. 50 п.

Кукуруз домаћи 16 к. 80 п. до 16 к. 95 п.

Термини.

Жито за октобар 22 к. 74 п. до 22 к. 76 п.

Раж за октобар 1908. 18 к. 36 п. до 18 к. 38 п.

Кукуруз за август 1908. 19 к. 40 п. до 1 к 9 42 п.

Све од 100 кила.

ПРОДАЈЕМ КУЋУ

СА БИРТОМ И КАСАПНИЦОМ,

3 собе, кујна, 2 магазина, подрум, шупа, са баштом и другим потребним зградама. Продаје се из слободне руке.

Цена је од 10—12.000 круна.

Обратити се на

ВЕМУ ШИКОПАРИЈИНУ
у Жабљу

1170 2 2

КРОМПИРА

нова роза, рана нуди вагонима најјефтиније

Александар Мудрох.

928 27— **Митровица (Срем.).**

НОВА КЊИГА.

Изашла је из штампе књига:

Како смо бирали патријархе кроз 200 год.?

Написао

ЈАША ТОМИЋ,

штампарија дра Светозара Милетића

Књига износи 5 штампаних табака и стаје 40 потура. Може се добити у Новом Саду код

Косте Лере.

○ СРПСКА РАДИОНИЦА ЈОРГАНА ○

Зорке Милићеве

у Новом Саду, житна пијаца бр. 3 прима и израђује сваковрсне

ЈОРГАНЕ.

Писмене поруџбине са стране решавиће поштом уз поуке о свом трошку. — Јамчи за најбољу израду као и најумеренију цену. Препоручује се поштованим Српкињама као и г. г. Србима трговцима. 792 15—30

КУЋУ у Оремској улици бр. 950., са 7 соба 1 дућански локал, 3 кухиње, шпајз, подрум и врло лепо уређена башта, засађена са 1000 чокоти винове лозе, које врло добро роде са 25—30 акова добра зина. Кућа на руском друму, главно место, способна за сваки рад. **Продајем** уз умјерену цену и лепе услове. — Поближе упитати код власника

Љубомира Дудварског

трговца и гостионичара у Митровици.

957 9 10

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.